

Zdaj je čas, da zares postanemo most

V središču pozornosti slovenske zamejske javnosti so še vedno varčevalni ukrepi, ki jih je bila sprejela beograjska zvezna vlada z namenom, da se predvsem zmanjša primanjkljaj jugoslovanske plačilne bilance, kar je eden glavnih vzrokov hudih gospodarskih težav v sosedni državi. Zamejski Slovenci sicer povsem razumejo odločna prizadevanja vodilnih dejavnikov v Jugoslaviji, da se država in družba čimprej izmotata iz hudih težav, vendar so prav tako zaskrbljeni zaradi posledic, ki jih ti ukrepi imajo in jih bodo utegnili imeti v prihodnosti na eno glavnih postavk boja za obstanek in nadaljnji razvoj naše narodne manjšine, to je na politiko odprte meje, na koncept enotnega slovenskega kulturnega prostora, na sodelovanje ob meji na vseh področjih človeškega udejstvovanja.

Med zamejskimi Slovenci ne vzbuja toliko zaskrbljenosti dejstvo, da so mnogim tržaškim trgovcem takorekoč čez noč zmanjkali dobri odjemalci iz sosedne Jugoslavije, nad čemer zdaj po italijanskih krajevnih listih že tečejo solze v potokih, temveč se širi predvsem bojazen, da ne bi varčevalni ukrepi prizadejali nepopravljive in morda celo usodne škode našemu boju za obstanek, ki je temeljil tudi na izredno pomembnem dejstvu, da je bila meja na široko odprta.

Veseli nas, da se tega dobro zavedajo vsi odločujoči dejavniki v sosedni Sloveniji, kar na primer potrjujejo obisk predsednika slovenske vlade Janeza Zemljariča pri vladnem komisarju v Trstu dr. Marrosuju in nastopi družbenopolitičnih predstavnikov iz vse Primorske na srečanju s številnimi člani pristojne komisije jugoslovanske zvezne skupščine, ki je bilo pred dnevi v Kopru. V obeh primerih je prišla zelo jasno do izraza zahteva, naj varčevalni ukrepi nikakor ne povzročajo škode politiki vsestranskega sodelovanja ob meji, ki se je do zdaj izkazalo za zelo koristno celotnemu prebivalstvu na obeh straneh meje in seveda zlasti pripadnikom obeh narodnih skupnosti, to je Slovencem v Italiji in Italijanom v Jugoslaviji.

To aktualno problematiko so poglobili tudi na srečanjih, ki so jih predsednik Zemljarič in člani pristojne komisije beograjske skupščine imeli s predstavniki Slovenske kulturno - gospodarske zveze. Na teh srečanjih so dali predvsem pou-

dalje na 3. strani ■

Vest, soodgovornost in atomske bombe

V zvezi s smrtjo Brežnjeva in z nastopom novega voditelja sovjetske komunistične partije Andropova so se spet razvnele polemike in pomnožile medsebojne obtožbe med Vzhodom in Zahodom glede nevarnosti tretje svetovne vojne in atomske oborožitve. Vzhod — predvsem seveda Sovjetska zveza — dolži Zahod, da pripravlja vojno. Zahod pa obtožuje Sovjetsko zvezo, da se vneto in z vso naglico oborožuje, predvsem tudi z atomskim orožjem, kar nujno sili tudi Zahod k oboroževanju. Ta tekma pa se bo prej ali slej nujno končala z vojno.

Gotovo je, da tiči za to tekmo v oboroževanju strah. Vzhod se boji zahodne moči, Zahod pa vzhodne oborožitve, ki se zdi, da nima meje. Strah je po mnenju psihologov abnormalno psihološko stanje, v njem je človek sposoben storiti nespametna dejanja, ki jih drugače ne bi storil, predvsem pa nepremišljena, prehlastna. Če se torej Vzhod boji Zahoda, Zahod pa Vzhoda, je precej verjetno, da bo eden ali drugi napravil čez kratek ali daljši čas kako nepremišljeno, prehlastno dejanje, ki lahko sproži svetovno vojno. Poleg tega se temu pridružuje še neka druga ugotovitev, da namreč človek, ki razpolaga z ogromno močjo (ali oblastjo ali bogastvom) prej ali slej pride v skušnjavo, da to moč tudi izkoristi. To je stalna skušnjava vseh diktatur, ki povzroči zatiranje, socialno, politično, nacionalno, kulturno in tako dalje. Taka skušnjava se pa lahko polasti tudi mogočnikov, ki jim sicer ni ravno do osebne diktature. Ko so se ji vdali, je prišlo do takoimenovanih imperialističnih in osvajalskih vojn.

Zdaj se zdi, da je svet naravnost obsojen na oboroževalno tekmo Vzhoda in Zahoda in da ne more proti temu nič storiti. Javnost tako na Vzhodu kot na Zahodu se obnaša, kot da je tak potek stvari nezogiben. Kot vsak obsojenec na smrt čaka na pomilostitev, ki naj bi prišla »od zgoraj«, od najvišjih oblastnikov, od njihove modrosti in usmiljenja. Zato toliko ugibanja o značaju in mišljenju novega sovjetskega »vsemogočnega« Andropova in zaupanja v modrost in pravilno politiko ameriškega predsednika Reagana.

Toda mnogih tako zaupanje v »pravilno politiko« in v »modrost«, resnično ali namišljeno, najmočnejših mož na svetu vendarle ne more pomiriti. Med temi so številni znanstveniki, pisatelji, filozofi, časnikarji pa tudi politiki predvsem manjših, miroljubnih ter nevtralnih držav, kot so npr. Avstrija, Finska, Švica in ves obširni svet neuvršenih. Nad atomsko tekmo je zaskrbljen velik del mlade generacije po vsem svetu. Predvsem pa se kaže zaskrbljena katoliška Cerkev oz. njeno današnje vodstvo. Zadnji papeži niso zamudili nobene priložnosti, da ne bi opominjali in opozarjali sveta in zlasti še državnikov atomskih sil na strašno nevarnost atomske vojne in grozovito katastrofo, ki bi jo taka vojna pomenila za ves svet. Dejansko si te katastrofe niti najbolj bujna fantazija ne more niti predstavljati. Na stotine milijonov ljudi bi na strašen način izgubilo življenje, a še srečo bi imel tisti, ki bi v hipu umrl. Drugi bi umirali v počasnih mukah, strašno opečeni od žarčnja ali ognja, zastrupljeni, grozno pohab-

dalje na 2 strani ■

Albanci o Andropovu

Glasilo albanske komunistične partije Zeri i Poppulit je objavilo daljši članek o spremembah, ki so nastale v Sovjetski zvezi po smrti predsednika Brežnjeva. Glasilo albanske partije je ostro napadlo novega glavnega tajnika sovjetske komunistične partije Jurija Andropova, o katerem pravi, da ni sposoben opravljati novih vodilnih dolžnosti. Jurij Andropov — nadaljuje list — ne uživa zaupanja ljudstva in vojske, ki trenutno ima odločilno vlogo v Sovjetski zvezi.

Glasilo albanske komunistične partije odgovarja na članek, ki ga je bila objavila konec novembra moskovska Pravda

in ki se je zavzemal za vzpostavitev dialoza med obema državama. Albanski list piše, da je ta pobuda posledica sovjetske imperialistične politike, ki teži po zaslužnjenju sveta in po izkoriščanju drugih držav in ljudstev. Albanija — naglašala glasilo tamkajšnje komunistične partije — ni imela nobenega stika ne s Hruščevom in ne z Brežnjevom in ga ne bo imela niti z Andropovom oziroma s komerkoli bi prevzel vodstvo sovjetskega revizionističnega režima. List na koncu pravi, da je izvolitev Andropova za glavnega tajnika sovjetske partije le začasna rešitev, ki jo je morala vsilila vojska.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 12. decembra ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Deček Bomžev v deželi Nuji«, radijska igra; 11.15 Nabona glasba; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 14.40-15.00 Igra mladih Benečanov; 16.00-17.15 Šport; 17.15-18.15 Revija otroških zborov »Mala Cecilijanka«, ki smo jo posneli 8. decembra letos v Katoliškem domu v Gorici;

■ PONEDELJEK, 13. decembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Dodaj življenje letom, ne samo leta življenju!; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Vincenzo Bellini: Norma; 11.40 Beležka; 12.00 Gledališki glasovi po stezah spominov; 12.40 Zborovske skladbe Johanna Brahmsa; 13.00 Poročila; 13.20 Gospodarska problematika; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Fulvio Tomizza: »Boljše življenje«; 14.55 Naš jezik; 15.00 Šport; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Ob 90-letnici rojstva tržaškega skladatelja Marija Kogojca; 18.00 Od Milj do Devina; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 14. decembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Povejmo še kaj o otrocih; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Vincenzo Bellini: Norma; 11.30 Beležka; 12.40 Koroški zbori na »Pevskem srečanju od Pliberka do Traberka«; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Fulvio Tomizza: »Boljše življenje«; 14.40 Kam, Peter Pan? 15.40 Evergreeni; 16.35 Instrumentalni solisti; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Z besedo o glasbeni umetnosti; 18.00 Deželni avtorji: Stello Mattioni: »Letališče«, izvira radijska igra; 18.45 Priljubljeni motivi;

■ SREDA, 15. decembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Sprehodi po tržaških predmestjih; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Pod Matajurjem; 12.40 Moški zbor Novega Sv. Antona iz Trsta; 13.00 Poročila; 13.20 Nacionalno vprašanje v zadnjih desetletjih cesarsko-kraljevega Trsta; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Fulvio Tomizza: »Boljše življenje«; 14.55 Naš jezik; 15.00 Dijaška tribuna; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mladi izvajalci: pianistka Rosanda Kralj; 18.00 Na goriškem valu; 19.00 Poročila; 20.00-22.50 Antonio Illersberg: Triptih

■ ČETRTEK, 16. decembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Slovenci v Združenih državah Amerike in njihova dejavnost med prvo svetovno vojno; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.40 Koroški zbori na »Pevskem srečanju od Pliberka do Traberka«; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Fulvio Tomizza: »Boljše življenje«; 14.40 Otroški kotiček: »To je pa laž!«; 15.00 Beseda ni konj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba: violini Zarko Hrvatič in pianistka Nada Oman ter Slovenski kvintet trobil; 18.00 Četrtekova srečanja;

■ PETEK, 17. decembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.30 Glasbena matineja; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Problemi slovenskega delavca v naši deželi; 12.40 Ljudske pesmi v izvedbi Slovenskih madrigalistov; 13.00 Poročila; 13.20 Naša gruda; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Fulvio Tomizza: »Boljše življenje«; 14.55 Naš jezik; 15.00 Od ekrana do ekrana; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Letošnje mednarodno zborovsko tekmovanje »Cesare Augusto Seghizzi« v Gorici; 18.00 Kulturni dogodki;

■ SOBOTA, 18. decembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Glasbena matineja; 9.00 Sobotni trim; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 12.00 »Bom naredu st'zice, čjer so včas' b'le« - glasnik Kanalske doline; 12.45 Koroški zbori na »Pevskem srečanju od Pliberka do Traberka«; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Fulvio Tomizza: »Boljše življenje«; 14.40 Otroški kotiček: »Najdihojca«; 15.00 Iz studia neposredno; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Ob obletnicah Antona Hajdriha in Hrabroslava Vogriča; 18.00 Dvignjena zavesa: beležke Sergeja Verča o gledališkem dogajanju doma in drugje;

■ nadaljevanje s 1. strani

ljeni ali zblazneli. Kapaciteta nakopičenega atomskega orožja je takšna, da lahko večkratno pokonča ves človeški rod in vse višje razvito življenje na Zemlji.

Cerkev k temu ne more molčati. Ni mogoče več deliti atomske oborožitve v »upravičeno« in »neupravičeno«. Vsi imajo zanjo neko opravičilo. Toda ali ni ravno atomska vojna najhujše, kar lahko doleti človeštvo, hujše kakor vsi imperalizmi in totalitarizmi? Ti ne morejo iti preko določene mere abnormalnosti, atomska vojna pa bi bila popolna abnormalnost, popolna blaznost, čeprav bi se zdelo logičen zaključek določenega sklepanja in argumentiranja. Bog, ki je položil smisel v vse stvari, v vse svoje stvarstvo, zato ne more odobravati logike, ki bi prinesla uničenje tistega najdragocenejšega, kar je ustvaril, človeka. Zato ravna Cerkev popolnoma pravilno in v skladu s svojim poslanstvom, ko se je posebno zadnji čas postavila odločno proti atomskemu oboroževanju, tudi po ustih samega papeža.

Atomska tekma pa je tudi izraz in posledica globoke nemoralnosti, zato je stališče Cerkev še bolj upravičeno. Današnji uživanju vdani svet je postal vse preveč neobčutljiv za moralne vrednote ali pasiven v njihovi obrambi. Javnosti, državnikom in skoro vsem posameznikom se zdi nadležno, pretežavno, brezuspešno ali celo tvegano braniti take vrednote — svobodo posameznika in narodov, enakopravnost, glas vesti, socialno pravičnost, pravice slabejših, pravico do življenja, varnost itd. — individualno, zato prepuščajo njihovo obrambo institucijam, velikim organizacijam in predvsem državi. Državniki pa so prav tako pasivni ali bojazljivi v svoji osebni in uradni obrambi teh vrednot in zato zaupajo njihovo obrambo mrtvim rečem, avtomatom, atomskim bombam. Atomske bombe naj bi obvarovale zahodni svet pred vzhodnim totalitarizmom, ker je postal zahodni človek v svoji uživaško-teni mentaliteti prelen in preveč mehkužen, da bi se osebno postavil v njihovo obrambo. In vzhodni človek je postal v dolgi dobi, v kateri nima več osebne moralne in intelektualne odgovornosti za spoštovanje moralnih vrednot in državnih zadev sploh, preveč apatičen in bojazljiv, da bi se upal osebno postaviti v obrambo za take vrednote. Zato prepušča

odločitve »voditeljem« in se dela, kakor da zaupa njihovi modrosti, moralni presoji in vsevednosti. Ti pa preložijo svojo odgovornost na atomske bombe. Atomsko orožje naj dokazuje njihov »prav« in jih obvaruje pred tem, da bi morali spremeniti svoje ravnanje in dovoliti posameznikom in narodom več svobode.

Dokler ljudje na Zahodu in Vzhodu ne bodo spremenili svojega obnašanja in svojega odnosa do moralnih vrednot in do lastne odgovornosti v javnih zadevah in se bodo zanašali rajši na atomske bombe kakor na lastni pogum, tako dolgo bo nevarnost atomske vojne akutna in Cerkev ima vso pravico in celo dolžnost, da obsoja atomsko oborožitev in jo v celoti odklanja, že iz sočutja in ljubezni do človeka kot neprecenljivega stvora božjega.

—o—

BRANDT BO KANDIDIRAL

Predsednik zahodnonemške socialdemokratske stranke Willy Brandt namerava ponovno kandidirati za predsednika Socialistične internacionale na kongresu, ki bo čez nekaj mesecev v Sydneyu. Tako piše zahodnonemški tednik Der Spiegel, ki pristiavlja, kako je Willy Brandt spremenil svoje prvotno stališče in dejansko pristal na pozive, ki jih je prejemal od številnih socialističnih voditeljev in tudi od samega osrednjega vodstva zahodnonemške socialdemokratske stranke. Po pisanju omenjenega nemškega tednika pa bo Brandt v februarju prihodnjega leta odstopil kot evropski parlamentarec.

MITTERRAND - KOHL

V Parizu je bilo srečanje med francoskim predsednikom Mitterrandom in zahodnonemškim kanclerjem Kohlom. Predmet razprave je bilo predvsem stanje gospodarskega sodelovanja med obema državama pri čemer velja omeniti, da izkazuje francoska trgovinska bilanca primanjkljaj, ki bo letos dosegel vrednost 12 milijard mark. Glasnik francoske vlade je izjavil, da primanjkljaj nastaja zaradi razlik v gospodarskih sistemih obeh držav. Zato Mitterrand in Kohl skušata najti obliko, kako naj se uskladita gospodarski politiki obeh držav. Zahodnonemški kancler pa ni obljubil francoskemu predsedniku prispevka za zmanjšanje že omenjenega primanjkljaja v francoski trgovinski bilanci.

Strahovita eksplozija na Severnem Irskem

Na Severnem Irskem se je v torek pripetil eden najstrahovitejših atentatov v državljanski vojni, ki že 13 let okrvavlja deželo. V neki diskoteki v kraju Ballykelly 15 km od Londonderryja je eksplodiral peklenski stroj. Pri eksploziji se je stavba zrušila. Po dosejanjih vesteh so reševalne ekipe izvlekle iz ruševin že 17 trupel in dva preživela, ranjencev pa je bilo okrog 60. Kirurške ekipe so na mestu samem izvedle nujne amputacije. Med žrtvami je več britanskih vojakov, ki so zahajali v diskoteko in številna dekleta iz Ballykellija. Na omenjenem področju do-

slej ni bilo velike aktivnosti terorističnih organizacij. Doslej si še nobena organizacija ni prevzela odgovornosti za atentat, preiskovalci pa menijo, da gre za atentat irske republikanske vojske, ki se bori za priključitev Ulstra k Irski. Te dni se je na porotnem sodišču v Belfastu začela sodna obravnava proti 38 članom skrajne veje IRE Provisional. Obdolženi so umorov, terorističnih dejanj in posesti orožja in razstreliva. Državljanjska vojna je doslej zahtevala 2.250 smrtnih žrtev. Brez današnjih žrtev je letos izgubilo življenje 78 oseb.

PROSTOR MLADIH

Skavti delajo in pišejo

Nedavno je izšla v čedni šapirografirani o-premi prva številka skavtskega glasila Jambor. List izhaja mesečno v okviru šolskega leta in izhaja zdaj že 12. leto. Na uvodnem mestu najdemo članek z naslovom »Bodimo pripravljene!«, ki ga je napisal Visoki Jastreb in v katerem je rečeno med drugim: »Platnice tega letnika Jambora hočejo biti v znamenju skavtskega pozdrava. Vsi vemo za njegov pomen in vsi se ga hočemo tudi držati. Pripravljen biti, pomeni sprejeti življenje in delo, veselje in žalost v skavtskem duhu. Skavt pa hoče biti po svoji obljubi koristen član človeške družbe, hoče pomagati bližnjemu, hoče izpolnjevati svoje dolžnosti do Boga in domovine, seveda tako, da pri tem izpolnjuje skavtske zakone. Delovni načrt skavtskega delovanja je torej obnovljen v skavtskem pozdravu. Zato naj bo Jambor že s svojo platnico letos kar najbolj skavtski. Za nami je proslavljanje naše 30-letnice,« nadaljuje Visoki Jastreb. »Vse leto smo se z raznimi pobudami spominjali tega in drugih jubilejev, ki jih je praznoval slovenski zamejski in tudi mednarodni skavtizem. Prav gotovo pa je predstavljala

višek tega praznovanja skavtska prireditve v nedeljo, 31. oktobra 1982, v Kulturnem domu. Pred nabito polno dvorano smo z dolgim, a peštrim sporedom prikazali našo zgodovino, a tudi to, kar skavtizem je in hoče biti.«

Drugi članek je posvečen umrlemu skavtskemu starešini prof. Theuerschuhu, prav tako tudi precej slik.

Pomenljiv je nagovor pod naslovom »Misli«. Črni teloh piše o skavtskem srečanju na Opčinah v prvi tretjini oktobra. Sledi še več člankov, ki zadevajo skavtsko organizacijo in njeno življenje. V revijici pa najdemo celo reportažo pod naslovom »Dogodivščina na nočnem pohodu« izpod peresa Barbare Saksida in Tanje Bole. Iz »Novic« pa zvemo marsikaj zanimivega o tem, kaj se dogaja v skavtski organizaciji. Igor Blasutto opisuje, kako je preživel petnajst prijetnih dni pod skavtskim šotorom v Viskorši. Dve strani zavzema rubrika »Skavtizem po svetu«, v rubriki »Piši nam«, pa daje Delavni Gams nasvete, kakšen naj bo kroj skavtov in skavtinj oziroma kako naj skrbje zanj, da ne bodo napravljali vtisa zanemarjenosti. Nekaj strani je posvečenih tudi najmlajšim, tako imenovanim voloom.

Svojo prvo letošnjo številko je že izdala tudi goriška skavtska organizacija. List ima naslov »Planinka« in je zelo prijetno opremljen, seveda tudi v šapirografirani obliki. Začenja se s člankom »Nova doba« Aleša Lojka, v katerem pravi med drugim: »Začenja se torej nova sezona, novo skavtsko leto, ki prinaša s seboj nove dejavnosti s svojimi novimi in stariimi problemi. Tudi Planika se je zbudila iz letos sicer precej dolgega »poletnega spanja«. Zopet smo torej tu, vez med vsemi nami skavti in pa našimi prijatelji, ki nam redno ali občasno sledijo.«

List prinaša povečini krajše članke in poročila, zato napravljata vtis precejšnje pestrosti in živahnosti. Manjka pa mu kak tehten miselni članek v duhovno-vzgojnem smislu, razen nekaj manj zahtevnih prispevkov takega značaja. Tudi ta list pa se enako kot Jambor odlikuje po dobri slovenščini.

Fanfanijeva vlada

V palači Chigi v Rimu so v torek novoimenovani podtajniki prisegli pred predsednikom vlade Fanfanijem, s čimer je vlada dejansko izpopolnila svojo sestavo in se lahko predstavi parlamentu ter zahteva glasovanje o zaupnici. Predsednik A. Fanfani pripravlja programski govor, ki ga bo v petek prebral v senatu in katerega prepis bodo isti dan posredovali poslanski zbornici. Po govoru v senatu se bo začela razprava, ki se bo zaključila v soboto z glasovanjem o zaupnici novi vladi. Na začetku prihodnjega tedna bo razprava v poslanski zbornici, ki se bo pravtako končala z glasovanjem o zaupnici.

Nova vlada bi morala gotovo prejeti zaupnico v obeh zakonodajnih zbornicah, saj razpolagajo štiri stranke vladne koalicije z absolutno večino v obeh domovih. Do zdaj še ni natančno znano, kako se bodo ravnavali republikanci, ki niso hoteli neposredno sodelovati v novi vladni koaliciji, češ da se ne strinjajo z vsebino gospodarskega programa Fanfanijeve vlade. Krščanska demokracija si je prizadevala in si še prizadeva, da republikanska stranka ne bi prešla v opozicijo. V ta namen se je v četrtek glavni tajnik krščanske demokracije De Mita sestal z bivšim ministrskim predsednikom in tajnikom republikanske stranke Spadolinijem. Jasno je, da bo De Mita skušal vplivati na Spadolinija, naj bi njegova stranka zavzela prijazno stališče do nove vlade. Že zdaj pa je znano, da bodo voditelji republikanske stranke zavzeli dokončno stališče do programa Fanfanijeve vlade na seji, ki bo v petek popoldne, to je po programskem govoru predsednika Fanfanija. Vse kaže, da se bodo republikanski parlamentarci pri glasovanju o zaupnici novi vladi vzdržali.

Nezgoda v SZ

V Moskvi so uradno sporočili, da je več ljudi izgubilo življenje pri eksploziji, ki je nastala v neki tovarni, ki proizvaja sintetično gumo v avtonomni republiki Bashkiriji. Sporočilo ne navaja podrobnosti o nesreči, vsekakor je morala imeti tragično razsežnost, saj sta centralni komite sovjetske partije in sovjetska vlada izrazili v dnevniku »Sovjetskaja Rosija« sožalje družinam žrtev.

Sovjetski tisk le redko poroča o nesrečah in jih omenja le v izjemnih primerih ali ko so zapleteni tuji državljani. Poročilo časopisov ne navaja imena petroke-mijskega podjetja, v katerem je prišlo do eksplozije. Najpomembnejše podjetje na tem področju v Baškiriji je obrat Sterilitamak, ki je bil zgrajen v sodelovanju z italijanskim podjetjem Montedison. Na omenjenem področju pa ni več italijanskih tehnikov. Sovjetski minister za petroke-mijsko industrijo je izrecno izjavil, da med mrtvimi in ranjenci ni tujih državljanov.

— 0 —

Shultz v Evropi

Ameriški zunanji minister Shultz je te dni prispel v zahodnonemško prestolnico Bonn, ki je prva etapa na njegovem dotedenskem obisku po raznih zahodnoevropskih državah. V Bonnu se je šef ameriške diplomacije srečal s kanclerjem Kohlom in z zunanjim ministrom Genscherjem. V pogovoru s časnikarji je Shultz izjavil, da se je z zahodnoevropskimi državniki pogovarjal predvsem o odnosih z novim sovjetskim vodstvom. V zvezi s Poljsko je dejal, da ameriška vlada ne bo sprejela napovedi morebitnega preklica izjemnega stanja kot dokaz korenitih političnih sprememb, temveč bo opazovala, če se dejansko kaj spreminja na Poljskem. Glede odnosov s Sovjetsko zvezo je Shultz pripomnil, da se v bistvu do zdaj še ni nič spremenilo, čeprav se v Moskvi kažejo znaki, da je Kremelj pripravljen na pogajanja o mnogih kočljivih problemih, kar dejansko utegne vplivati na izboljšanje odnosov med Vzhodom in Zahodom.

Zdaj je čas, da zares postanemo most

■ nadaljevanje s 1. strani

darka zahtevi, da se nikakor ne sme okrniti ali omejiti vsebina videmskega sporazuma o maloobmejnem prometu, kar naj velja tako za prehod ljudi čez mejo kot tudi za blagovno izmenjavo na osnovi tržaškega in goriškega sporazuma.

Jasno je, da je bil ob tej priložnosti govor tudi o gospodarski vsebini osimskega sporazuma, ki je ostala dozdej takorekoč v celoti neuresničena, pri čemer ima italijanska stran veliko mero odgovornosti, kar velja zlasti za nekatere važne dejavnike v Trstu. Osimski sporazum nudi namreč možnost nadaljnega sodelovanja zlasti na območju ob meji, in sicer možnost sodelovanja na višji, bolj kakovostni in trajnejši ravni, kot je na primer trgovina na drobno. Za izkoriščanje takih mož-

nosti pa v Trstu niso doslej pokazali najmanjšega posluha, saj so celo sabotirali oziroma preprečili uresničitev še tistih malo idej in načrtov, ki so se bili pojavili svoj čas (glej na primer načrt o skupnem izkoriščanju sesljskega zaliva v turistične namene).

Morda pa je zdaj za te tržaške kroge le napačil čas streznjenja in stvarnejšega gledanja na prihodnost. V sedanjih razmerah pa ima naša manjšinska skupnost nove možnosti, da opravlja svojo posredovalno vlogo, da se torej zares izkaže kot most, ki povezuje, kot pobudnik novih načrtov, ki naj omogočijo postopno odpravljanje težav, kar bo po drugi strani še bolj utemeljilo zahtevo po zakonskem priznanju vseh narodnih pravic, oziroma okrepilo prizadevanja za doseg tega cilja.

POKRAJINSKI KONGRES SLOVENSKE SKUPNOSTI V TRSTU

Kot napovedano, bo v soboto, 11., in nedeljo, 12. decembra, pokrajinski kongres Slovenske skupnosti na Tržaškem.

Dnevni red obsega poročilo političnega tajnika o delovanju stranke v zadnjih dveh letih in zadevno razpravo. Nato bodo sledile volitve vodstvenih organov, ki so: pokrajinski svet, nadzorni odbor in razsodišče.

Na kongresu bodo v smislu strankinega statuta, ki je uvedel delegatski sistem, volili vodstvene organe delegati, ki so jih izvolile posamezne sekcije. Vseh delegatov je 69.

Otvoritev kongresa s političnim poročilom in pozdravi gostov bo v soboto (11. dec.) ob 16. uri na strankinem sedežu v ulici Machiavelli 22. Kongres se bo nadaljeval v nedeljo dopoldne in se zaključil z razrešnico izvršnemu odboru in volitvami novih vodstvenih organov.

—o—

OBČNI ZBOR

Slovenski deželni zavod za poklicno izobraževanje sklicuje

3. REDNI OBČNI ZBOR

v sredo, 15. decembra, ob 19.30 v Gregorčičevi dvorani v Trstu, ul. sv. Frančiška 20, z naslednjim dnevnim redom:

1. Poročilo predsednika
2. Poročilo ravnatelja
3. Poročilo nadzornega odbora in razrešnica
4. Sprejem novih članic
5. Volitve upravnega in nadzornega odbora
6. Razno

SEMINAR O MAMILIH V TRSTU

Na liceju »France Prešeren« v Trstu je bil od 1. do 3. decembra zanimiv seminar za profesorje, učitelje, starše in dijake o vprašanju zdravstvene vzgoje in preventivni dejavnosti proti uporabi mamil pri mladih. Seminar je bil koristen, saj so nastopili strokovnjaki, ki so znali zelo temeljito in natančno razčistiti določena vprašanja, ki nastanejo, ko se govori o mamilih.

Zaradi različnih starostnih vprašanj je bil seminar razdeljen na dva dela. Prvi je bil namenjen učiteljem, staršem in profesorjem, ki poučujejo na nižjih srednjih šolah, drugi pa profesorjem, staršem in dijakom višjih srednjih šol.

Seminar se ni ukvarjal samo z vprašanjem mamil. Socialni delavec Ivan Bužecan je govoril o psihološkem odnosu, ki ga ima mladina do vprašanja mamil. Docentka na psihiatrični kliniki v Ljubljani dr. Martina Tomori-Žmunc, je dijakom govorila o vplivih poživil, pomirjevalnih sredstev, alkohola in mamil. Psihiater v goriški bolnišnici dr. Bernard Špacapan je seznanil navzoče s stanjem uživanja mamil na Tržaškem in Goriškem. Podoba, ki

Izvršni odbor Slovenske skupnosti o aktualnih problemih

V ponedeljek, 29. novembra, je pokrajinski izvršni odbor Slovenske skupnosti imel redno sejo. Poleg pregleda predkongresnih priprav posameznih sekcij v zvezi z bližnjim pokrajinskim kongresom, ki je sklican za 11. in 12. december, je razprava stekla še o pobudi tržaške občine, da na jusarskih zemljiščih na Krasu uredi več tako imenovanih javnih parkirišč za mestne izletnike. Pri tem je bila izražena splošna bojazen, da bi z uresničitvijo takšnih načrtov jusarski upravičenci dejansko izgubili pravice na omenjenih zemljiščih brez vsakršne protivrednosti, kar bi bilo krivično za prizadeto domače prebivalstvo. Poleg tega nihče ne ve povedati, kako bi ti prostori bili urejeni, kako bi se uporabljali in kdo bi jih imel v stalni oskrbi in pazil, da ne bi izletniki iz mesta kljub temu hodili na zasebna zemljišča. Zato je izvršni odbor SSK menil, da je treba to vprašanje vsestransko in te

meljito proučiti skupno s prizadetimi upravičenci.

Drug takšen aktualen problem je vprašanje pokopališč v posameznih vaseh tržaške občine, kot so Sv. Križ, Prosek in Kontovel. Želja prebivalstva teh vasi je, da se morajo pokopališča ohraniti in po možnosti povečati v skladu z naravnimi potrebami. Nekoliko bolj zapleteno je vprašanje openskega pokopališča.

Ob koncu je izvršni odbor SSK vzel za znanje odgovor pokrajinske uprave, da predloži priziv proti negativni razsodbi deželnega upravnega sodišča o pravici slovenskih svetovalcev do rabe materinega jezika na sejah, na zadevno vprašanje svetovalca Hareja. S tem v zvezi je izvršni odbor potrdil stališče stranke, da je treba kljub temu ponoviti zahtevo po priznanju pravice slovenskim svetovalcem, da se smejo na sejah izražati v materinem jeziku.

Okrogla miza o vprašanju ostarelih

Devinsko-nabrežinska občinska uprava je v zadnjih tednih priredila vrsto pobud, da bi javnost opozorila na dejstvo, da je bilo letošnje leto posvečeno mednarodnemu letu ostarelih.

Tako je že konec novembra v družbenem centru v Sesljanu govoril občinski odbornik za skrbstvo Depangher. V sredo, 2. decembra, pa je v dvorani »Igo Gruden« v Nabrežini bila zanimiva okrogla miza, pri kateri so sodelovali psihiater Pavel Fonda, socialni delavki Marinka Seražin in Sonja Baiss, ki je tudi odbornica za zdravstvo v repentabski občini, in psiholog Danilo Sedmak. Okroglo mizo je

vodil sociolog Darko Bratina. Tema večera je bilo vprašanje priletnih občanov v slovenski narodni skupnosti. To je stvar, ki se tiče nas vseh in ki nam tudi odpira vrsto vprašanj. To je bilo razvidno tudi pri okrogli mizi, ki je bila priložnost za izmenjavo mnenj, izkušenj in misli med ljudmi, ki se poklicno ukvarjajo s tem vprašanjem.

V dvorani pa je bilo tudi precej občinstva, ki je z zanimanjem sledilo večeru, med katerim so strokovnjaki, ki so sodelovali pri okrogli mizi in prikazali stvarni položaj starih ljudi v naši skupnosti. Delno so slovenski starčki in starke nekoliko na boljšem, ker živijo v slovenskem okolju, ki ima večji socialni smisel in občutek za pomoč bližnjemu. Težave pa nastopijo, ko gre za ljudi, ki živijo osamljeni in si zaradi starosti ali bolezni sami težko pomagajo. Javne ustanove, ki bi bile poklicane, da skrbijo za take primere, so neprimerne in premalo človeške, predvsem zato, ker staremu človeku jemljejo življenjsko voljo in moč, četudi skrbijo, vsaj formalno, za njegovo strežbo in zdravje. Prav zaradi tega je po mnenju socialnih delavcev nujno potrebno ustvariti primerno službo po domovih, pri kateri bi sodelovali tudi sosede in bližnji.

Velik problem je predvsem osamljenost in občutek nemoči in nekoristnosti. Prav zaradi tega je za ljudi, ki živijo v raznih domovih za onemogle, najtežje vprašanje, kako preživeti dan. Tudi s tega stališča so naši ljudje, ki živijo po vaseh, na boljšem, ker obstajajo društva, skupine in prostori, kjer se lahko zbirajo in skupaj prebijejo čas. Gre torej predvsem za psihološke potrebe starih, tistih, ki so še pri močeh, ki bi jih morala vsaka družba nujno rešiti iz osamljenosti.

Med okroglo mizo je zato bila izražena želja, da bi se vsa društva, pevski zbori, športni krožki, skavti in druge organizacije kar najbolj zavzeli za to, da bi se

dalje na 7. strani ■

Druga nedeljska matineja

Tudi izvedba drugega nedeljskega koncerta, na katerem je nastopil sekstet Poulanc, je popolnoma prepričala, če ne celo navdušila obiskovalce nedeljskih matinej v goriškem Avdicurju.

Kvintet v E-duru op. 16 L. Beethovna za pihalo in klavir je bil prva skladba na programu. S skladbo op. 19 je to ena najlepših Beethovnovih kompozicij, bogata likovno in vsebinsko in izvajalci so te njene oblike pravilno razumeli in točno poudarili. Nastopili so: Alfredo Barchi, oboe - Gian Pietro Reverberi, klarinet - Carlo Baroni, rog - Gian Luca Roversi, fagot - in Angelo Iotti, klavir.

Sledila je Donizettijeva skladba za flavto, fagot in klavir Trio v F-duru, prijetna in melodično lahkotna, zato pa nič manj zahtevna za Maurizia Carrettina, Gian Luca Roversija in Angela Iottija.

Drugi del programa je obsegal dela dveh avtorjev: F. Poulanca in J. Francaixa. V teh delih je sekstet nastopil v popolni postavi in tu je tudi vsak glasbenik posamezno pokazal svoje izvajalske sposobnosti, ki pa so se zlele v harmonično celoto, ki je tesno prevzela tudi občinstvo. Zahteva po točki izven programa je bila topla in burna in je dosegla še izvedbo Tria v g-molu, Vivaldijeve skladbe v izvedbi Carrettina, Barchija in Roversija. Dr. Patrizia Nicoletti je bila napovedovalka, ki je predstavitev del obogatila z zanimivim in novim komentarjem.

Prihodnji nastop namerava počastiti Paganinijevo 200-letnico rojstva. Nastopil bo duo Stefano Picotti, violina in Giulio Chiangetti, kitara z zanimivimi Paganinijevimi skladbami.

L. Q.

—O—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE - TRST

Platon

SOKRATOV ZAGOVOR

Izjava JOŽE ZUPAN

V petek, 10. decembra, ob 8.45 na Trgovskem tehničnem zavodu »Žiga Zois«
ob 20.30 v Ljudskem domu v Trebčah.

Brošura o Župančiču

V skladu z zdaj že tradicionalnim poimenovanjem slovenskih šol na Tržaškem in Goriškem po pomembnih slovenskih kulturnih možeh se je zdaj tudi osnovna šola na Livadi v Gorici poimenovala po pesniku Otonu Župančiču. V zvezi s tem je odbor za poimenovanje izdal kar zajetno brošuro na 76 straneh, posvečeno temu dogodku. Brošura ima naslov »Slovenska osnovna šola Oton Župančič« v Gorici, uredil pa jo je pripravljalni odbor za poimenovanje, ki so ga sestavljali učitelji, zastopniki staršev in slovenskih ustanov. Simbolna risba na platnici je delo slikarja Andreja Košiča, arhivske fotografije pa sta dala na razpolago Dokumentacijski oddelek pri Slovenski ljudski knjižnici Damira Feigla v Gorici in Hubert Močnik. Brošuro je čedno natisnila tiskarna Grafica Goriziana v Gorici.

Brošura prinaša na začetku Župančičevo fotografijo in verze iz njegove pesmi »Goriškim izgnancem«. Sledi uvodnik o posvetitvi z obrazložitvijo, zakaj so posvetili šolo Župančiču, s kratkim pesnikovim življenjepisom. Milko Renar pa v naslednjem članku z naslovom »Kogojev Oton Župančič« predstavlja kiparja Oskarja Kogoj, k je izklesal iz črnega marmorja Župančičevo glavo. Ta črni marmor so šele pred kratkim odkrili pri Bonetih v občini Doberdob.

Znani novogoriški esejist in literarni zgodovinar Marijan Breclj pa je zastopan v brošuri z dvema esejema. Prvi ima naslov »Nekaj prisotnosti Otona Župančiča na Goriškem«. V njem podaja rezultate svojih literarnozgodovinskih raziskovanj, iz katerih je razvidno, da je bil pesnik Gradnik tisti, ki je prvi poiskal stik z Župančičem v Ljubljani. On je bil tudi tisti, ki je bil gostitelj Otona Župančiča pri njegovem obisku v Gorici leta 1907. Toda Župančič je obiskal Gorico tudi že tri ali štiri leta prej. Župančič je tudi v svojih pesmih zapustil spomin na svoje obiske na Goriškem, posebno občutene pa so njegove pesmi, posvečene goriškim beguncem med prvo svetovno vojno, ko so morali bežati pred orožjem, in po njej, ko so morali bežati pred političnim nasiljem. Breclj opozarja zlasti na njegove pesmi »Begunka pri zibelci«, »Goriškim izgnancem«, »Zemljevid« in druge.

Drugi Brecljev esej je naslovljen »Župančičeva poezija v italijanščini«. Prevodov ni tako malo. Največ Župančičevih pesmi je prevedel v italijanščino Luigi Salvini. »... Trdimo, da so Salvinijevi prevodi — vsaj povečini — dovolj

solidni in zato uspeli,« piše Breclj. »V mislih imam namreč dejstvo, da predstavljajo ti prevodi posrečeno simbiozo med dovolj natančnim prevajanjem, podreditvijo originalu, seveda z izjemami, ki jih je kritika že nakazala, in delno resničnim poustvarjanjem. Salvini se v pretežni večini prevodov zvesto drži predloge, upošteva pa po drugi strani posebnosti svojega jezika, se pravi tiste umetniške besede, v katero polaga drugo umetnino, da se končno prelije v enotno novo stvaritev. Nekoliko podrobnejša analiza problema ritma, rime in kar je še takih eminentnih stvari v poeziji, izvorni ali prevedeni, ter posebnosti, ki izhajajo iz različnih struktur jezikov, s katerimi imamo opraviti, bi bila prav primerna in potrebna, vendar ne sodi v zapis za pričujočo šolsko publikacijo.«

Breclj navaja tudi precej obširno bibliografijo kot dokumentacijo o prevajanju Župančiča v italijanščino, saj ga ni prevajal samo Salvini, ampak še številni drugi.

Marko Waltritsch je prispeval zgodovinski oris o »Razvoju slovenskega osnovnega šolstva v Gorici«. To šolstvo sega nazaj približno v sredino preteklega stoletja. To je najdaljši spis v zborniku, kot bi lahko imenovali to brošuro, saj obsega z navedbo virov vred kar 36 strani in je torej prava, tudi obilno dokumentirana zgodovinska študija, opremljena tudi z zanimivo fotografsko dokumentacijo.

Adolf Močnik piše o gradnji osnovne šole »Oton Župančič« v Gorici, kar ima tudi svoj zgodovinski pomen in interes. Zbornik prinaša tudi lepo pesem Ljubke Šorli z naslovom »Mladini«.

Proti koncu brošure najdemo pod naslovom »Učenci vprašujejo« tudi pogovor nekaterih učencev slovenske osnovne šole na Livadi, zdaj Župančičeve, s Hubertom Močnikom, prvim po-vojnim didaktičnim ravnateljem slovenskih osnovnih šol na Goriškem. V njem marsikaj pove o veseli pa tudi žalostni zgodovini slovenskega šolstva na Goriškem in vsem Primorskem. Žalostna je bila ta zgodovina seveda pod fašizmom, ki je odpravil vse slovenske šole, težavna pa je bila tudi po zadnji vojni. Sledijo še spis učencev samih o šolskem sprehodu, seznam učiteljstva in števila učencev v šoli na Livadi v po-vojnem času in povzetek vsebine brošure v italijanščini. Brošura ostaja tako trajen in zelo zanimiv, pa tudi prisrčen zgodovinski dokument slovenskega šolstva na Goriškem in tamkajšnje- ga slovenstva sploh.

—O—

ANTONOV OSTANE V JEČI

Takoimenovano sodišče »svobode« je zavrnilo zahtevo branilcev bolgarskega državljana Sergeja Antonova, naj se slednji izpusti na svobodo, češ da so razlogi za njegovo aretacijo neutemeljeni. Branilci višjega uradnika bolgarske letalske družbe v Rimu so v svojih spisih poudarjali, da Sergej Antonov ni bil na Trgu svetega Petra, ko je turški terorist Agča izvedel atentat na papeža Janeza Pavla II. Sodišče očitno ni smatralo za verodostojna izvajanja branilcev bolgarskega državljana, tako da bo slednji ostal v zaporu vse do tlej, dokler se celotna njegova zadeva ne pojasni. Rimski preiskovalni sodnik Martella je namreč izdal zaporni nalog zoper Sergeja Antonova, češ da je ta bil tako ali drugače sodeloval pri atentatu na papeža Janeza Pavla II.

Praznik rudarjev v Benečiji

Beneški rudarji, ki so delali v vseh rudarskih deželah zahodne Evrope, so se v soboto, na praznik svete Barbare, zbrali na svojem prazniku. Že jutraj so se sešli v Špetru Slovenov in skupaj s skupino izseljencev, ki se je za to priložnost vrnila iz Belgije, položili venec pred spomenik rudarjev, ki so ga lani odkrili. Ob 11. uri je bila skupna sveta maša v Ljesah, potem pa so v Klodiču odkrili podobo svete Barbare, ki jo je dal postaviti rudar Angelo Gus. Znamenje nosi tudi posvetilo v francoščini, italijanščini in slovenščini. Ob tej slovesnosti je prisotne pozdravil grmeški župan inž. Fabio Bonini, ki je v svojem govoru opozoril na socialne in gospodarske vzroke, ki so prisilili toliko Benečanov, da so šli kot rudarji na tuje. Zahva-

lil se jim je tudi za vse žrtve, delo in trpljenje za boljšo bodočnost svoje domačije, a tudi dežele in države. Poleg župana sta spregovorila tudi tajnik Zveze beneških izseljencev Aldo Cont in predsednik bivših rudarjev Elio Qualizza. Spregovoril pa je tudi svetovalec Specogna, ki je v imenu dežele podčrtal prizadevanja, da bi tudi na zakonski osnovi rešili vprašanja izseljeništv in omogočali vrnitev v rodne kraje.

—O—

ZA UPOKOJENCE NA GORIŠKEM

Društvo slovenskih upokojencev na Goriškem vabi člane na ustanovni občni zbor, ki bo v četrtek, 16. decembra, ob 15.30, v Gorici, ulica Croce 3.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova številka revije Zaliv

Izšla je nova številka Pahorjeve revije »Zaliv«. Gre za skupno številko 1-4 za letošnje leto. Na uvodnem mestu prinaša kratek uvodnik pod naslovom »Poglavje primorske usode«. Uredništvo najrej citira odlomek iz nekega dopisa Andreja Arka dnevniku »Delo«, v katerem ta piše: »Kdo izmed razumnih lahko ploska ukrepu, ki se tako barbarsko zarezuje v prijateljske in sorodstvene vezi?«, nato pa pravi: Novi ukrep o mejnih prehodih nas je presenetil, ko smo bili na tem, da oddamo stavcu zadnje liste za to številko revije. Zato bo naš komentar zelo kratek. Kratek pa bo tudi zato, ker je vse, kar je bilo bistvenega, poudaril večji del slovenskega tiska v Italiji in Avstriji; pa tudi v matični deželi je bilo izrečenih nekaj moških besed, tako na primer tista zgoraj navedenega Andreja Arka, ki v svojem pismu še podčrtuje, da je carinski odlok prezrl »ljudi ob meji, ki jim je zamejstvo naravni podaljšek njihovega življenjskega prostora«.

Viktor Blažič nadaljuje svoj esej »Zapiski o stalinizmu«. Sledi prevedeni esej okcitanskega, tj. provansalskega pisca Roberta Lafonta »Mistral danes«. Drugi Okcitanec, Ezio Martin, nadaljuje svoje zapise »Bevkovo dopisovanje z menoj«. Milan Lipovec je napisal esej z naslovom »Karel Veliki«, v katerem razvija svoje misli o tem velikem frankovskem vladarju, ki ga vidi v čisto negativni luči, kar pa je v nasprotju z objektivno zgodovino. Seveda pa ne more Lipovcu nihče zameriti, da misli o njem, kakor hoče. Korošec dr. Luka Sienčnik je pripeljal zgodovinsko razpravo »Luteranstvo v Celovcu«. Sledi predavanje Borisa Pahorja »Slovenska kultura danes«. Imel ga je letos julija

na seminarju za profesorje slovenske gimnazije v Celovcu.

Ivo Jevnikar objavlja članek »Mednarodne organizacije in manjšinska zaščita«. Boris Pahor objavlja tudi izbor iz pisem, ki mu jih je pisal Edvard Kocbek. Objavljena je tudi kratka malo fantastična novela že omenjenega Okcitanca Roberta Lafonta »Os«, kateri sledi kratek esej Zorke Ovijač-Zendelske »Hiše so hišice, okna so okenca« in nato leposlovni oziroma pripovedni esej Marije Kostnapfel »Možno

V DSI v Trstu

V ponedeljek, 13. decembra, bo govoril prof. Marko Pozzetto na temo:

POKRAJINSKO NAČRTOVANJE MAKSA FABIANIJA

Začetek ob 20.15.

sti«. Tudi Metka Kacin objavlja krajšo novelo pod naslovom »Poslednji balet«. V preteklost posega spis pokojnega dr. Milana Starca »Borec brez orožja septembra 1941. leta«.

Boris Pahor objavlja mnogo strani obsegajoče zapiske pod naslovom »V znamenju morske zvezde«, ki so seveda glavna zanimivost številke in tudi nekoliko polemični. Jošt Žabkar piše »Odprto pismo Petru Urbancu«. Naj omenimo še zanimive pesmi Marije Kostnapfel. Na koncu najdemo še precej strani raznih zapiskov, polemičnih člankov, dopisov in drugega.

8. snopič Primorskega slovenskega biografskega leksikona

Iz tiskarne Budin v Gorici je prispel 8. snopič Primorskega slovenskega biografskega leksikona. Snopič je precej debel, debelejši kot prejšnja leta, se začneja s črko K in ima 208 strani. S tem snopičem se začneja II. knjiga tega izredno zaslužnega leksikona. Tudi letošnji snopič je uredil prof. Martin Jevnikar, prispevke pa so napisali poleg njega še številni drugi sodelavci, skupno 19.

Na notranji strani ovitka beremo: »Ker še ni kulturne in politične zgodovine Primorske, je bilo treba pri nekaterih geslih natančneje pojasniti razmere in okoliščine, v katerih so opisani delovali. Pomen predstavljenih oseb je zato razviden iz vsebine, ne iz dolžine člankov.«

Snopič se začneja s kratko biografijo in opisom delovanja redovnice in reda šolskih sester Ahacije Kacin, ki je v medvojnem času delovala na Primorskem in najdalje časa v Tomaju. Konča pa se z življenjepisom etnologa, cineasta in publicista Naška Križnarja iz Nove Gorice. Celotni zvezek obsega torej samo imena, ki se začneja s črko K in taka imena se bodo seveda nadaljevala še v prihodnjem zvezku, saj se začneja s črko K ena največjih skupin slovenskih priimkov.

Za Ahacijo Kacin (njeno krstno ime je bilo Ivana) sledi življenjepis njenega brata, šolnika, literarnega zgodovinarja, urednika in prevajalca Antona Kacina, ki živi zdaj na Opčinah. Med priimki Kacin je omeniti zlasti zgodovinarico Milico Kacin-Wohinz. Bolj znana imena pod K so tudi mladinska pesnica in prosvetna delavka Kalan Ludovika, kipar Boris Kalin, tržaški zgodovinar Pietro Kandler, prosvetni in politični delavec Anton Mirko Kapelj z Opčin, francoski pesnik Jean Vodaine, katerega pravo ime je Vladimir Kavčič, časnikar Franc Kavs, časnikar Leopold Kemperle, časnikar Vladimir Kenda, sociolog Marko Kerševan, pesnik Dragotin Kette, dirigent in skladatelj Oskar Kjuder, prevajalec in pevovodja Ludvik Klakočar, ki živi zdaj v Avstraliji. Dalje gozdni strokovnjak inž. Viktor Klanjšček iz Tolmina, operna pevka Ondina Otta Klasinc, literarni zgodovinar Julij plem. Kleinmayr, duhovnik in časnikar Drago Klemenčič, slikar, lutkar in scenograf Milan Klemenčič, šolnik in pisatelj Anton Klodič vitez Sabladoski, inž. in graditelj železnic Maks Klodič vitez Sabladoski, slikar Pavel Klodič vitez Sabladoski, publicist in pisatelj Josip Franc Knaflič, pisatelj, vseučiliški profesor in svetovalec ameriške vlade Andrej Kobal, operna in koncertna pevka Sonja Kobal poročena Hočevnar, duhovnik, jezikoslovec, pisatelj in zgodovinar Štefan Kociančič, gospodarski in politični delavec Dušan Kodrič, inž., socialni in politični delavec Miloš Kodrič, operna pevka Mila Kogej, skladatelj Marij Kogoj, skladatelj in nabiratelj ljudskih napevov Ivan Kokošar, publicistka Pavla Kolarič, knjižničarka Antonija Kolerič, vojaški pisatelj Andrej Komel pl. Sočebnan, prevajalka Marija Nada Konjedić, igralka in režiserka Stana Kopitar, časnikar Jože Koren, slikar Gojmir Anton Kos, operni pevec Marijan Kos, zgodovinar Milko Kos, in še mnogo drugih zanimivih osebnosti, tudi iz preteklosti, o katerih bomo spregovorili drugič.

Tretja številka Glasnika SDD

Tretja številka Glasnika Slovenskega duhovniškega društva — revija izhaja namreč četrtletno — se začneja s poročilom o junijsko-julijskih društvenih srečanjih oziroma sestankih.

Iz poročila o založniški dejavnosti društva pa zvemo, da se sorazmerno slabo prodaja Molitvenik, ki ga je izdalo društvo, kar gotovo ni razveseljivo. Poročilo pravi med drugim, da je sorazmerno slabi prodaji »verjetno botrovala napoved skorajšnjega izida molitvenika »Kristjan moli«, objavljena v »Družini« in škofijskih »Sporočilih«.

Revija objavlja tudi pismo, ki ga je poslal duhovniškemu društvu novi predsednik Republiške konference SZDL Franc Šetinc kot odgovor na njegovo pismo s čestitkami k izvolitvi. Šetinc izraža v svojem pismu upanje, »da se bo nadaljevalo dobro sodelovanje med vodstvom Socialistične zveze in vodstvom društva, ki je njen kolektivni član. Ta odnos pa moramo v čim večji meri prenesti med naše aktiviste in duhovnike v krajevnih skupnostih. Pridružujem se vaši želji, da se osebno seznanimo in pogovorimo o nadaljnjem delu« — zaključuje Šetinc svoje pismo, ki dokazuje, da vlada kar dober odnos med Slovenskim duhovniškim društvom in Socialistično zvezo oziroma njenim vodstvom.

Janez Bračun objavlja precej obširen članek z naslovom »Nekaj misli o razvoju in pomenu

Slovenskega duhovniškega društva«, o katerem pravi, da naj bi bilo most med Cerkvijo in državo. Janez Korošec pa piše v rubriki »Slovenčič v zamejstvu« na štirih straneh o nekaterih dogodkih v zamejstvu, a največ o tistih na Koroškem, na Slovence v Italiji se nanaša le poročilo o smrti župnika Rina Markiča v Slovenski Benečiji. Zelo zanimiv je življenjepis umrlega štajerskega župnika Ivana Voda. Delno ga je napisal še sam, čeprav že smrtno bolan. A svojo smrtno bolezen omenja mirno, vedro, kot nekaj neizogibnega in naravnega. V njegovem kratkem življenjepisju se odraža značilna usoda štajerskih duhovnikov med zadnjo vojno in po njej.

Zanimiva je rubrika ocen nekaterih novih knjig. Med drugim je ocenjen drugi zvezek »Slovenskih ljudskih pesmi«, pa tudi X. knjiga Jurčevega zbranega dela, Vilko Šolinc pa objavlja svoj spomin na nek pogovor s Finžgarjem. Martin Jevnikar je prispeval spis o »Ostalini pisatelja Janeza Ciglerja v Višnji Gori«. Viktorijan Demšar pa zanimivo piše o prvem goriškem nadškofu Karlu Mihaelu Atemsju. Zdi se pa, da mu je avtor članka popačil priimek, s tem, da je izpustil en t, kar zgodovinsko pač ni dopustno.

Na koncu najdemo še nadaljevanje zanimive razprave »Kratke biografije naših najstarejših šolnikov«, ki jo piše Etbin Bojc.

OKROGLA MIZA O VPRAŠANJU OSTARELIH

■ nadaljevanje s 4. strani

ostareli čutili aktivni in neločljivi del družbe, v kateri živijo. Pogovarjati se z njimi, jim nuditi kako malo uslugo, biti v njihovi družbi, vse to lahko temeljito spremeni življenje starega človeka, ki nima več nikogar svojih na svetu.

Kako žalostna je usoda ljudi, ki morajo svoja zadnja leta preživeti v bolnicah ali domovih za onemogle, je pokazalo tudi predavanje prof. Rotellija, ki je 3. decembra, v socialnem centru v Sosljanu, govoril prav o podobnih javnih ustanovah, ki pa so večkrat bolj malo socialne. Ravnatelj psihiatrične službe v Trstu je med svojim predavanjem dal tudi nekaj konkretnih predlogov, kako naj se vsaj ublaži težko stanje v nekaterih domovih naše

Poravnajte naročnino!

pokrajine. Poudaril je tudi prepričanje, da se bo stanje spremenilo na boljše, ko se bodo socialni delavci bolj angažirali tudi na terenu in ko bodo krajevni zdravstveni okraji lahko natančneje ugotovili stanje na ozemlju. Posebno za Trst pa je zelo obetavno pričakovanje, da bo tudi tovrstno socialno skrbstvo prišlo pod Krajevno zdravstveno enoto, ki bo verjetno lahko uspešneje reševala vprašanja ostarelih, kot je to lahko dosedaj delala tržaška občina.

V okviru Dnevo ostarelih pa bo občina priredila prihodnjo soboto še srečanje v domu za ostarele v Sosljanu. Tako hočejo tudi konkretno, med ostarelimi samimi, poskrbeti za praznično popoldne.

Sodobno kmetijstvo

Solanum capricastrum - božične jagode - zimska črešnja - koralnik - rajska črešnja

To okrasno rastlino gojimo predvsem zaradi lepih oranžnih ali rdečih plodov, ki zore sredi zime. Žal pa so njeni plodovi zelo strupeni in paziti moramo, da do njih ne pridejo otroci. Cvetovi so mali, beli.

Zimska črešnja zahteva sveži zrak in mnogo sonca. Zato jo imamo čez poletje na balkonih, oknih ali vrtu. Lepo se bo razvila, če jo z lončkom vred vkopljemo v vrtno gredo. Razen hranilne prsti in večkratnega gnojenja, zahteva obilno zalivanje s postano vodo. Najprimernejša zemlja je kompostnica, mešana z gnojivko in mivko, najprimernejše gnojilo pa je kurjevka.

Preveliki lončki niso priporočljivi, ker omogočajo bolj razvijanje listja, kot pa drobnih belih cvetov in plodov. Rastlino prezimujemo v nepretopljenih, svetlih prostorih, kjer bodo v nepresuhem sobnem zraku jagode dozorele. Če je zemlja prekuha, zimska črešnja rada odvrže liste in jagode začno odpadati, isto povzročijo presuh sobni zrak. V marcu jo obrežemo, presadimo in ji damo čim več sonca in zraka. Razmnožujemo jo s semenom in pod taknjenci. Iz pomladnih sejancev vzgojimo rastlino, ki bo že jeseni cvetela in rodila. Vzgoja iz podtaknjencev je hvaležnejša. Jemljemo jih pomladi in med rastjo oblikujemo v drevesca ali grmiče.

MIZERIJA, KI NAM JE V VESELJE

Tradescantia, posilživ, viseča liza, vodni čar, brzec, zimzelen, siroččina, mizerija

NEGA SOBNIH RASTLIN

je dobra znanka naših domov, čeprav je doma iz Južne Amerike. Izmed več vrst je najbolj razširjena zelenolista *tradescantia albiflora*, ki poganja najdaljše poganjke. *T. fluminensis* ima drobne na spodnji strani vijoličaste liste. *T. blonfeldiana* pa kosmate od spodaj rdeče zgoraj pa temno zelene liste. Ti dve vrsti radi cvetita. Poznamo pa tudi vrste s pisanimi listi. *Tradescantiae* so nezahtevne trdožive po-bežavke, ki so priljubljene tudi zato, ker jih ne napadajo boleznin in škodljivci. Njihova značilnost je tudi, da enako lepo rastejo v zemlji, kot v vodi.

Primerne so za stanovanja, hodnike, pisarne, delavnice itd. saj povsod deluje jo osvežujoče in dekorativno.

Zemlja naj bo iz enakih delov kompostnice, rušavke in listovke, dodamo pa malo grobega peska. Poleti jo obilno zalivamo z deževnico ali postano vodo. Prija ji zrak in senčni in polsenčni prostori. Zelenostne gnojimo vsakih 14 dni, pisano-listih pa ne zalivamo, ker se sicer rade sprevržejo in dobijo zeleno barvo.

Če jih gojimo v steklenih obešavkah, je treba menjati vodo vsak teden. Prezimi enako dobro tako v hladnem kot toplem prostoru.

Razmnožujemo jo tako, da postavimo več podtaknjencev skupaj v vodo ali pa v lonček z zemljo, ki pa mora biti vedno vlažna.

Z. T.

Karantanski klobuk

Najpristnejši slovenski simbol

JOŽKO
ŠAVLI

Pravica, sprejeti fevd na konju in ne kleče, kakor drugi fevdniki, ter vloga lovskega nadmojstra v cesarstvu pa je že od nekdaj pritikal karantanskemu knezu in za njim koroškemu vojvodi, kot nam priča tudi **Vngnadische Chronika** (1602). Zaradi te in drugih svoboščin se je Koroška ponasala pred vojvodstvi vsega krščanstva; posebej pa tudi zato, ker je imela svojega lastnega palatinskega grofa in bila upoštevana kot kraljestvo. (51)

Koroška je od leta 1335 pripadala Habsburžanom tj. avstrijskim vojvodom, ki so bili s tem tudi koroški. Tako so dejansko že imeli pravico sprejemanja fevdov na konju ipd. Ponarejena listina zato v javnosti ni vzbudila odpora. Ponaredba je bila le v tem, da so bile pravice, ki jih je imel koroški (karantanski) vojvoda od svoje dežele, prenesene na osebo avstrijskega vladarja. Še vedno velja, da lahko vojvoda, sedaj avstrijski in obenem koroški, stopi pred cesarja s klobukom na glavi in to ob najslovesnejšem dejanju, kot je bila podelitev fevda. Klobuk pa je knežji in ne več kmečki, torej simbol drugačne oblasti.

S tem pa ponarejena »Privilegium maius« v ničemer ne odpravlja karantanskega

zgodovinskega tj. državnega prava. Nasprotno, postavlja ga za osnovo državnosti vsem avstrijskim deželam. Avstrija sama je namreč postala vojvodina iz poprejšnje bavarske Vzhodne krajine (Ostarrichi - Österreich) in ni imela svoje lastne zgodovinske državnosti. Zato je bilo popolnoma naravno, da so se avstrijski vladarji pri utemeljevanju posebne državnosti svojih tkm. dednih dežel oprli na karantanska držav-nopravna izročila.

Značilno je tudi, da se je ime »klobuk« za omenjeno nadvojvodsko krono v tem primeru še najbolj vztrajno ohranilo in ga nikakor ni mogel spodriniti naziv: krona, kot se je to zgodilo kasneje v nemških deželah. Domnevati je zato, da je bila prvotna simbolika klobuka v karantanskih tj. avstrijskih deželah še dolga stoletja v zavesti ljudi.

Notranje - avstrijski klobuk

Štajerska je postala vojvodina (1180) iz Karantanske krajine. S tem je dobila dežel-nopravno samostojnost, njeno zgodovinsko pravo ali državnost pa je ostala karantanska. Ohranila je karantanski grb tj. panterja. Na pečatu iz leta 1205 se panter na-

haja celo na praporu vojvode Leopolda II. Slavnega iz rodu Babenberg, ki je vladal v Avstriji in na Štajerskem. (52) Še bolj značilno je, da so vojvodi iz rodu Habsburg, ki so po kratki vladi češkega kralja Otokarja II. zavladali v Avstriji in na Štajerskem, na svojih pečatih prav tako staveli na prapor panterja in ne avstrijskega znaka, kot je razvidno že iz pečata Alberta I. (1287) in potem vseh vojvod, do Rudolfa IV. (1359), Leopolda III. (1372), Ernesta Železnega (1418) in drugih. (53)

Po vsem tem nas ne more presenetiti, da se knežji klobuk, ki ga najdemo prvič na pečatu Rudolfa IV. (1359) in je izraz »Privilegium maius«, prirejene iz karantanskega zgodovinskega prava, nahaja, podobno kakor panter, pri štajerskih vojvodih, ki so obenem tudi avstrijski. To postane opazno šele od 1373 dalje, ko Leopold III. in Albert III. razdelita vse avstrijske dežele na svoji rodbini. Prvi in po njem leopoldinska veja dobi karantanske dežele in Tirolsko, drugi in po njem albertinska veja pa Zgornjo in Spodnjo Avstrijo. Značilni knežji klobuk nosijo vojvodi leopoldinske veje, imenovani tudi štajerski.

Knežji klobuk na pečatu Rudolfa IV. (1359) ima naslednjo obliko: značilna kapa z ogradjem, ki ga tvori nazoban okrajek, okrašen s kamni in biseri; preko kape sega (pozlačen) lok, na sredi ima križec.

Knežji klobuki pri habsburških vojvodih avstrijske veje se od tega razlikujejo po

Tudi v Sloveniji se dogajajo čudovite stvari

Izšla je že nova, decembrska številka Ognjišča. V pismu meseca fant Dominik razglablja o smislu življenja in oče urednik se mu pridružuje ter piše med drugim: »Kdo drug, če ne prav mlad človek, si mora postaviti nekaj osnovnih vprašanj, ko se v dobi pubertete ali nekoliko pozneje zave, da mora misliti s svojo glavo, najti odgovor na najbolj pomembna vprašanja življenja, da bi se potem znal ravnati tudi do drugih vsakodnevnih izbir in opredelitev. Nesporno dejstvo je, da moraš najprej vedeti, kam hočeš priti, kakšen je tvoj cilj, če se hočeš pravilno odločiti. Če nimaš nekega cilja, potem ni pravilne ali zgrešene odločitve — kamorkoli se usmeriš, ni ne prav ne narobe. Si predstavljaš takega potnika, ki nima cilja? Vsi bi se mu smejali! Življenjske potnike takega kova pa srečaš na vsakem koraku... Imeti jasne pojme o smislu svojega življenja: odkod sem, zakaj sem na svetu, kam grem? — to te res najbrž ne pripelje do boljše službe, prej obratno. Mnogim staršem je prav malo mar, ali so njihovi otroci našli odgovor na ta vprašanja, morda tudi zato ne, ker ga sami niso iskali in jih zanima samo še vsakdanja korist ali škoda, udobnost ali neudobnost življenja. Toda ravno tu so tiste korenine, ki povzročajo najtežje posledice. Zdi se mu povsem razumljivo to, kar mnoge, zlasti starše, tako preseneča. Zakaj so mnogi mladi ljudje danes taki? Kako to, da pameten človek išče srečo v alkoholu, mamilih, želji po lahkem in obilnem zaslužku, neodgo-

vornem spolnem izživljanju, uveljavljanju za vsako ceno. Drugi pa zapadejo v nasprotno skrajnost: otopelost, zaprtost vase, v beg pred vsakim naporom. Eno in drugo pa vodi v naveličanost, ki rodi beg pred življenjem do zadnjih posledic, ki se kažejo v samomorilnih mislih ter bolj ali manj uspešnih poskusih. Potem pa se starši, najozži sorodniki čudijo: kako je to mogoče, vse smo mu nudili, nič mu ni manjkalo, le zakaj je to storil? Ko govorijo, kako mu ali ji ni nič manjkalo, pa mislijo navadno samo na hrano in pijačo, obleko in denar. Niso pa pomislili na to, da človek ni avtomobil, ki potrebuje samo bencin in olje, gume in električne impulze, da lahko pelje po cestah te naše zemeljske oble; ni jim prišlo na misel, da človek potrebuje še kaj več. Morda se imajo za kristjane, toda kako ob robu življenja je za mnoge vse, kar je verskega... Da bi življenje imelo smisel! Koliko se človek za to res zanima, trudi, išče? To ni samo vprašanje vzgoje in staršev, čeprav je zgled in zavzetost staršev še vedno najboljše vzgoja. Nekateri mladi sami iščejo odgovor in ga velikokrat tudi najdejo. Navadno so potem najbolj prepričani, najbolj požrtvovalni kristjani. Drugi pa se zadovoljijo s tem, da svoje življenje napolnijo z vsakodnevnim »drobižem«...»

Novembrska številka Ognjišča nam v besedi in sliki predstavlja tudi 85-letnega frančiškanskega brata Ambroža Testena na Rabu, a Slovenec, ki je pred dvema letoma zaslovel kot slikar. Dolgo nihče ni

spoznal pomena njegovega slikanja. Veroučne strani so v tej številki posvečene II. vatikanskemu cerkvenemu zboru. Zanimiv in aktualen je članek o veliki norveški pisateljici, Nobelovi nagrajenki Sigrund Undset. Nekaj njenih velikih romanov je prevedenih tudi v slovenščino. Slovenski bralci jo cenijo zlasti po romanih »Kristina, Lavransova hči«, »Olav Audunov sin« in »Jenny«. Sigrund Undset je tudi vzgled človeka, ki je vedno storil svojo moralno dolžnost, tisto, kar mu je narekovala njegova vest, tako v vsakdanjem življenju kot tudi v javnem življenju. Ni se pomišljala v čisto protestantski deželi prestopiti v katoliško vero, ko jo je spoznala za pravo, in nič se ni pomišljala med nemško okupacijo zapustiti domovino in oditi v begunstvo, kjer je po svojih močeh prispevala k boju proti okupatorju, v katerem je padel njen starejši sin, udeležil pa se ga je tudi mlajši sin.

Pretrsljiva in obenem ganljiva je reportaža pod naslovom »Eva je zaživela novo življenje«, o še mladi invalidki in o prostovoljni družinski skupnosti v Ljubljani, v kateri je našla, kot tudi razni drugi, med njimi nekaj osamljenih mater in otrok, svojo novo družino. Pri tem se bralec zave, da se tudi v Sloveniji še dogajajo čudovito lepe in plemenite stvari. Obe skupnosti, starejša v Kosezah in nova v Mostah, se imenujeta prav Družini v verskem duhu.

Naj omenimo še nekaj kratkih novel, nadaljevanje razlage krstnih imen pod naslovom »Tvoje ime«, slikovno prilogo »Vesoljni cerkveni zbor«, kratke ocene

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

velikosti nazobanega okrajka, višini kape in njenega okrasa. (54)

Izredno pristna glede na prvotno obliko je upodobitev klobuka na nagrobniku Ernesta Železnega († 1424), v samostanu Rain nad Gradcem. Tudi Ernest Železni izhaja iz leopoldinske veje. (55)

Ernestov sin in naslednik vojvoda Friderik V. nosi značilni klobuk na več pečatih. Vsaj na enem pa tudi njegov brat Albert VI.

Znamenit je zlasti novčni pečat Friderika V. (na listini, Gradec, 17. 3. 1438), ki kaže vojvodo v knežji opravi, z žezlom v desnici in omenjenim knežjim klobukom na glavi. Drugi novčni pečat (listina, Krems, 1463) pa kaže Friderika V. (tedaj že cesarja Friderika III.) s knežjim klobukom na glavi ter na konju tj. v položaju, kot ga določa »Privilegium maius«. V bistvu enak klobuk se nahaja tudi na pečatu Alberta VI. (listina, 26. 3. 1462). (56)

Pod Friderikom III. je bil knežji klobuk v tej obliki s posebno listino (1453) priznan za eno od vladarskih insignij v cesarstvu. (57)

Barve tega klobuka so nam znane iz upodobitve v delu »Wappenbuch der österreichischen Herzoge«, ki vsebuje grbe iz časa Maksimilijana I. (58)

Klobuk je tu upodobljen na notranji strani prednje platnice: kapa iz rdečega žameta, preko nje križno všita dva zlata pramena; okrajek značilno

nazoban in prevlečen z veвериčjim krznom (Vehwerk); preko kape sega lok s kovinskimi drobnimi izrastki (Krabben) in sredi njega je križec.

Ta oblika pa je značilno različna od knežjega klobuka, ki se danes imenuje avstrijski in je nastal pod cesarjem Rudolfom II. in katerega od leta 1616 hranijo v samostanu Klosterneuburg pri Dunaju. Ta klobuk križata preko kape dva loka in na sredi na vrhu se nahaja kroglica oz. jabolko s križcem; okrajek ima sicer tudi nazoban obod, ki pa ga nekoliko nižje obdaja še hermelinov našitek, kot ga vidimo pri drugih vojvodskih klobukih. (59)

Pečat koroškega vojvode Henrika (1303) iz rodu grofov Goriško-Tirolskih. Na čeladi znameniti klobuk, s petelinovim čopom (bojni znak) ter lipovimi listi, visečimi od krajev. Listi so simbol lipe, drevesa življenja

Oblika knežjega klobuka na podobi iz časa Maksimilijana I. pa popolnoma ustreza klobuku, ki ga danes hranijo v Deželnem muzeju »Joanneum« v Gradcu. Njegovo kovinsko ogrodje je iz srebra in nato pozlačeno; en sam lok s križcem na vrhu. Nazoban okrajek ni prevlečen z veveričjim krznom, toda na njem so še luknjice, skozi katere je bilo to krzno nanj prišito. In če konice nazobanega okrajka nekoliko zavihnemo navzven, dobimo natančno tisto obliko, ki nam je znana s pečata Friderika V. (1438). (60)

(Dalje)

(51) J. Mal, Slovenska Karantanija in srednjeveška nemška država, Razprave SAZU, Ljubljana 1953, str. 116 (izdal: M. Dresser, tiskal: A. Lamberg, Leipzig 1602)

(52) A. v. Siegenfeld, itm., Taf. 8, Fig. 18

(53) K. v. Sava, itm., (zaporedje pečatov habsburških vojvod)

(54) A. v. Siegenfeld, itm., str. 370

(55) A. v. Siegenfeld, itm., str. 371
slika iz: Die Österreichische Monarchie in Wort und Bild - Steiermark, Dunaj 1890

(56) K. v. Sava, itm., 1871, Fig. 2, 7; 1870 Fig. 5

(57) E. v. Schwind, A. Dopsch, Ausgew. Urkk. z. Verfassungsgesch. d. deutsch-österr. Erbländer im Mittelalter, str. 12 (g. A. v. Siegenfeld, itm., str. 370)

(58) Rokopis 157 v Drž. Arhivu na Dunaju (gl. A. v. Siegenfeld, itm., str. 373, 373)

(59) Österreichs Hort - Geschichts- und Kulturbilder aus den Habsburgischen Erbländern, 2. Bd. Dunaj 1910, str. 280 (slika)

(60) A. v. Siegenfeld, itm., 374, 376